

IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS SLAUGYTOJŲ POREIKIAI IR LŪKESČIAI DĖL KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO GALIMYBIŲ

Justė Karbauskytė¹, Viktorija Kielė^{1,2}, Natalja Istomina^{1,3}

¹*Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto Akušerijos ir slaugos katedra*

²*Vilniaus kolegija, Sveikatos priežiūros fakultetas*

³*Mykolo Romerio universitetas, Viešojo valdymo ir verslo fakultetas*

Santrauka. *Sudėtingėjant sveikatos priežiūros paslaugoms ir stiprėjant tarpdisciplininių komandų reikšmei, išplėstinės praktikos slaugytojai tampa vis svarbesne sveikatos sistemos grandimi. Jų kompetencijų tobulinimo galimybės Lietuvoje dar neaiškiai apibrėžtos, o tai riboja specialistų profesinio tobulėjimo galimybes ir efektyvų jų potencialo panaudojimą praktikoje.*

Šio tyrimo tikslas – identifikuoti išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių poreikius ir lūkesčius.

Tyrimas atliktas taikant kokybinį metodą – pusiau struktūruotą interviu, parengtą remiantis mokslinės literatūros analize. Jis vyko 2024 m. lapkričio – gruodžio mėn. nuotoliniu būdu. Dalyvavo 10 išplėstinės praktikos slaugytojų iš įvairių sveikatos priežiūros sričių. Duomenys analizuoti taikant indukcinį kokybinės turinio analizės metodą, laikantis Helsinkio deklaracijos principų.

Tyrimas atskleidė, kad išplėstinės praktikos slaugytojai siekia tobulinti praktinius įgūdžius pagal specializacijas, ypač pabrėždami komunikacijos ir vadybos svarbą. Praktinis mokymas laikomas būtinu, o žinių atnaujinimas – neišvengiamu. Kaip efektyviausios mokymosi formos išskirtos simuliacinės veiklos, mentorystė ir tarptautinis bendradarbiavimas. Pagrindinės identifikuotos kliūtys susijusios su neaiškiu profesiniu statusu, ribota informacijos apie mokymosi galimybes prieiga ir darbdavių neįsitraukimu.

Nustatyta, kad išplėstinės praktikos slaugytojai sieja kompetencijų tobulinimo poreikius ir praktinių įgūdžių stiprinimą psichikos sveikatos, greitosios pagalbos ir intensyviosios terapijos srityse. Jie išreiškia lūkesčius dėl specializuotų kursų, ypač komunikacijos ir komandų valdymo temomis. Šiems poreikiams įgyvendinti reikia aiškiau reglamentuoti profesinį vaidmenį, veiksmingesnės informacijos sklaidos ir kryptingo švietimo institucijų, darbdavių ir politikos formuotojų bendradarbiavimo, taip užtikrinant išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų augimą ir profesinės tapatybės stiprinimą.

Reikšmingi žodžiai: *išplėstinės praktikos slaugytojas, kompetencijų tobulinimas, profesiniai lūkesčiai, mokymosi poreikiai, mokymosi galimybės ir iššūkiai.*

Ivadas

Šiuolaikinėje sveikatos priežiūros sistemoje, pasižyminčioje technologine pažanga, ilgesne gyvenimo trukme ir augančiais visuomenės lūkesčiais, išplėstinio vaidmens slaugytojų (IPS) funkcijos vis svarbesnės. Kadangi paslaugos tampa kompleksiškesnės, reikia teikti kokybišką, pacientų poreikius atitinkančią priežiūrą, tam reikia ne tik išsamių žinių, bet ir gebėjimo jas taikyti dinamiškose klinikinėse situacijose¹. IPS gali reikšmingai padėti įgyvendinti visuomenės lūkesčius ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Išplėstinės praktikos slaugytojas – tai bendrosios praktikos arba specializuotas slaugytojas, įgijęs papildomą aukštąjį išsilavinimą (magistro laipsnį), turintis pažangių ekspertinių žinių, sudėtingų sprendimų priėmimo įgūdžių ir klinikinės praktikos kompetencijų. Dėl šių gebėjimų IPS ypač tinka vadovaujančioms pareigoms integruotos sveikatos priežiūros modeliuose: jie koordinuoja ir tobulina priežiūrą, stiprina pacientų, sergančių lėtinėmis ir sudėtingomis ligomis, savivaldos įgūdžius ir sveikatos raštingumą². Tyrimai rodo, kad IPS veikla siejama su geresniais pacientų sveikatos rezultatais, jie geriau supranta apie ligas ir teikiamas paslaugas. Be to, dirbdami komandose jie yra ekonomiškai efektyvi sudėtingo ir daug resursų reikalaujančio sveikatos priežiūros valdymo alternatyva^{3,4}. IPS savarankiškai atlieka diagnostines, gydomąsias ir konsultacines funkcijas ir glaudžiai bendradarbiauja su daugiadisciplinėmis komandomis. Įvairių šalių patirtis patvirtina, kad IPS reikšmingai gerina paslaugų prieinamumą, kokybę ir pacientų pasitenkinimą^{4,5}. Nepaisant jų svarbos sveikatos sistemoje, Lietuvoje šių specialistų kompetencijų tobulinimo galimybės yra ribotos. Jų integracija dar neišplėtota, trūksta nuoseklių specializuotų mokymų ir informacijos apie profesinio tobulėjimo galimybes. Todėl sunkiau IPS stiprinti profesinę tapatybę, silpsta motyvacija ir ribotai panaudojamas jų potencialas praktikoje⁶. Šios aplinkybės išryškina poreikį sistemingai įvertinti IPS poreikius ir lūkesčius,

¹ Nabizadeh-Gharghozar Z, Alavi NM, Ajorpaz NM. Clinical competence in nursing: A hybrid concept analysis. *Nurse Education Today*. 2021; 10:1(0).528 DOI: 10.1016/j.nedt.2020.104728.

² Bales G, Hasemann W, Kressig RW, Mayer H. Scope of practice, competencies and impact of advanced practice nurses within APN-led models of care for young and middle-aged adult patients with multimorbidity and/or complex chronic conditions in hospital settings: a scoping review. *BMJ Open*. 2025 m.;15(4):e091170. DOI: 10.1136/bmjopen-2024-091170

³ McIntosh D, Startsman LF, Perraud S. Mini Review of Integrated Care and Implications for Advanced Practice Nurse Role. *Open Nurs J*. 2016 m.;10:78–89. DOI: 10.2174/187443460160101078

⁴ Jokiniemi K, Hølge-Hazelton B, Kristofersson GK, Frederiksen K, Kilpatrick K, Mikkonen S. Core competencies of clinical nurse specialists: a comparison across three Nordic countries. *J Clin Nurs*. 2021 Dec;30(23–24):3601–10. DOI: 10.1111/jocn.15882.

⁵ Taylor I, Bing-Jonsson P, Wangenstein S, Finnbakk E, Sandvik L, McCormack B, ir kt. The selfassessment of clinical competence and the need for further training: A cross-sectional survey of advanced practice nursing students. *Journal of Clinical Nursing*. 2020; 29(3–4):545–55. DOI: 10.1111/jocn.15095

⁶ Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės. *Sveikatos mokslai*, 2022; 32(2):104-109. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>

susijusius su kompetencijų tobulinimu.

Reaguojant į kintančią sveikatos sistemą, Lietuvoje įsigaliojo nauji slaugytojų kvalifikacijos tobulinimo reikalavimai. Jie skiria dėmesio ne tik klinikinėms, bet ir bendrosioms profesinėms kompetencijoms, pavyzdžiui, komunikacijai, lyderystei ir etikai⁷. Šie pokyčiai atspindi sisteminių poslinkių nuo techninių funkcijų prie holistinės, pacientą įtraukiančios priežiūros, kurioje IPS tampa koordinuojančiu ir mokančiu specialistu. Nepaisant šių pokyčių, IPS Lietuvoje vis dar susiduria su ribota specializuotų mokymų pasiūla. Dažnai siūlomos tobulinimosi programos orientuotos į bendrosios praktikos slaugos poreikius ir neatliepia IPS funkcijų specifikos⁸. Tyrimų duomenimis, daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama psichikos sveikatos, skubiosios pagalbos ir intensyviosios terapijos kompetencijoms plėtoti, komunikaciniams ir vadybiniais gebėjimams stiprinti⁹. IPS taip pat išskiria aiškaus profesinio statuso ir žinių atnaujinimo svarbą. Daugelį iššūkių lemia išoriniai veiksniai: finansinių išteklių trūkumas, darbdavių nepalaikymas, nepatogūs mokymų grafikai ir informacijos apie galimybes stygius^{10,11,12}. Toks kontekstas riboja IPS galimybes planuoti profesinį tobulėjimą ir slopina ilgalaikio kvalifikacijos kėlimo motyvaciją. IPS kompetencijų tobulinimas neatsiejamas nuo praktinių mokymosi formų, apimančių simuliacijas, probleminį mokymąsi, mentorystę ir tarptautinius mainus. Dalyvavimas šiose veiklose ugdo savarankiškumą, sprendimų priėmimo gebėjimus ir stiprina pasitikėjimą profesine veikla^{9,13}. Praktinio taikymo svarba pabrėžiama kaip būtina efektyvaus žinių įsisavinimo sąlyga. Vienas iš esminių iššūkių – kompetencijos neatitinka teorinio mokymo ir praktikos reikalavimų. Tyrimai rodo, kad IPS dažnai negali įgyti reikalingų įgūdžių, nes jie rengiami kartu su bendrosios praktikos slaugytojais, o ne pagal specializuotas programas¹⁴. 2022 m. tyrimas Lietuvoje atskleidė, kad šalyje trūksta IPS

⁷ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras. Įsakymas Nr. 132 „Dėl sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2002 m. kovo 18 d. Prieiga per internetą:

[https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference\[oaicite:4\]{index=4}](https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference[oaicite:4]{index=4})

⁸ Mrayyan MT, Abunab HY, Abu Khait A, Rababa MJ, Al-Rawashdeh S, Algunmeeyn A, et al. Competency in nursing practice: a concept analysis. *BMJ Open*. 2023;13(6):e067352. DOI: 10.1136/bmjopen-2022-067352.

⁹ Feng RC, Chen MJ, Chen MC, Pai YC. Critical thinking competence and disposition of clinical nurses in a medical center. *J Nurs Res*. 2010 Jun;18(2):77–87. DOI: 10.1097/JNR.0b013e3181dda6f6.

¹⁰ Parsa Yekta Z, Ramezani Badr F, Khatoni A. Nursing students' viewpoints about their clinical competencies and its achievement level. *Iran J Nurs Res*. 2007;1(3):7–14

¹¹ Mlambo M, Silén C, McGrath C. Lifelong learning and nurses' continuing professional development, a metasynthesis of the literature. *BMC Nurs*. 2021 m. balandžio 14 d.;20(1):62.

¹² Green JK, Huntington AD. Online professional development for digitally differentiated nurses: An action research perspective. *Nurse Educ Pract*. 2017 m. sausio;22:55–62.

¹³ Hutton A, Veenema TG, Gebbie K. Review of the International Council of Nurses (ICN) Framework of Disaster Nursing Competencies. *Prehosp Disaster Med*. 2016; 31(6):680–3. DOI: 10.1017/S1049023X1600100X.

⁶ Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo

poreikius atitinkančių mokymų, todėl specialistai priversti tenkintis jiems nepritaikytomis mokymosi formomis⁶.

Literatūroje pažymima, kad specializuoti, teminiai mokymai, pavyzdžiui, psichikos sveikatos ar lėtinių ligų valdymo, stipriai gerina paslaugų kokybę ir prieinamumą¹⁵. Tai rodo būtinybę kurti teminiu turiniu grįstas, IPS poreikius atliepiančias programas, užtikrinančias aukštą profesinę praktiką. IPS taip pat pabrėžia tarptautinio bendradarbiavimo, kaip reikšmingos profesinio augimo priemonės, svarbą. Tokios veiklos skatina tarpdisciplininį mąstymą, kultūrinį jautrumą, globalų požiūrį į slaugytojo vaidmenį. Tarptautinė literatūra išskiria kelis sėkmingo kompetencijų tobulinimo aspektus: lanksčius mokymus, prieigą prie skaitmeninių šaltinių, mentorystės sistemų stiprinimą ir tarptautinę integraciją. Šie veiksniai leidžia ne tik adaptuoti mokymosi procesus prie realios praktikos sąlygų, bet ir stiprina profesinį identitetą ir pasitikėjimą savimi IPS veikloje^{16,17}. Tarpkultūrinė patirtis ir tarptautiniai mainai plečia profesines žinias, gerina gebėjimą reaguoti į įvairių pacientų poreikius, prisideda prie IPS savarankiškumo plėtros ir užtikrina kokybiškas paslaugas^{18,19}. Nepaisant išorinių kliūčių, IPS Lietuvoje aktyviai siekia kelti kvalifikaciją: dalyvauja neformaliuose mokymuose, ieško informacijos savarankiškai, įsitraukia į profesinius tinklus. Tai rodo stiprią vidinę motyvaciją ir pasiryžimą užtikrinti profesionalumą. Atsižvelgiant į šiuos iššūkius nuo 2025 metų Lietuvoje diegiama nacionalinė sveikatos priežiūros specialistų kompetencijų valdymo platforma. Tai centralizuota skaitmeninė sistema, kurios funkcijos apims kvalifikacijos tobulinimo duomenų stebėseną, palengvins licencijų atnaujinimą, kaups mokymų informaciją ir prieigą prie profesinio tobulėjimo istorijos. Tokia platforma turėtų padėti efektyviau valdyti mokymosi galimybes, mažinti administracinę naštą ir sistemingai užtikrinti kompetencijų augimą tiek individualiu, tiek instituciniu lygmenimis²⁰. Šiuo tyrimu siekiama atskleisti pagrindinius IPS

galimybės. Sveikatos mokslai, 2022; 32(2):104-109. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>

¹⁴ Leonardsen ACL, Blågestad IK, Brynhildsen S, Olsen R, Gunheim-Hatland L, Gregersen AG, et al. Nurses' perspectives on technical skill requirements in primary and tertiary healthcare services. *Nursing Open*. 2020;7(5):1424–30. DOI: 10.1002/nop2.513

¹⁵ Casey M, O'Connor L, Cashin A, Smith R, O'Brien D, Nicholson E, et al. An overview of the outcomes and impact of specialist and advanced nursing and midwifery practice, on quality of care, cost and access to services: A narrative review. *Nurse Education Today*. 2017 Sep 1;56:35–40. DOI: 10.1016/j.nedt.2017.06.004

¹⁶ Wheeler KJ, Miller M, Pulcini J, Gray D, Ladd E, Rayens MK. Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. *Ann Glob Health*. 2022 Jun 16;88(1):42. DOI:10.5334/aogh.3698

¹⁷ World Health Organization, Regional Office for Europe. Building better together: roadmap to guide implementation of the Global Strategic Directions for Nursing and Midwifery in the WHO European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2021. Prieiga per internetą: <https://iris.who.int/handle/10665/350207>

¹⁸ Kilpatrick K, Savard I, Audet L-A, Costanzo G, Khan M, Atallah R, et al. A global perspective of advanced practice nursing research: a review of systematic reviews. *PLoS One*. 2024 Jul 2;19(7):e0305008. DOI: 10.1371/journal.pone.0305008.

¹⁹ Hovland OJ, Johannessen B. What impact did a student exchange have on participating nurses in the longer term? *Sykepleien Forskning*. 2021;16:e-86982. DOI:10.4220/Sykepleienf.2021.86982en

²⁰ Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos. SPS licencijų sąrašas

kompetencijų tobulinimo poreikius ir lūkesčius.

Tyrimo tikslas – identifikuoti išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių poreikius ir lūkesčius.

Tyrimo klausimai

1. Kaip išplėstinės praktikos slaugytojai identifikuoja profesinių kompetencijų tobulinimo poreikius pagal savo klinikinės specializacijos sritį?
2. Kokius mokymosi būdus išplėstinės praktikos slaugytojai vertina kaip veiksmingiausius kompetencijoms tobulinti?
3. Kokie yra išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių ir profesinio augimo lūkesčiai?

Tyrimo medžiaga ir metodai

Subjektyviai tiriamųjų patirčiai, nuomonei ir motyvams suprasti pasirinktas kokybinis interviu. Tyrimo duomenys buvo renkami taikant pusiau struktūruotą interviu metodą. Tai lanksti pokalbio forma, kai vyksta laisvas tyrėjo ir dalyvio dialogas, leidžiantis tyrėjui užduoti papildomų klausimų ar pateikti komentarų pagal pokalbio eigą. Šis metodas leidžia išsamiau suprasti dalyvių patirtis, požiūrį ir išgyvenimus, susijusius su slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių poreikiais ir lūkesčiais. Taip pat ištirti išplėstinės praktikos slaugytojų patirtį, jų mokymosi iššūkius ir profesinio tobulėjimo sąlygas. Klausimai parengti pagal atliktą sisteminę literatūros apžvalgą, vadovaujantis PRISMA gairėmis, kurios užtikrina nuoseklumą, patikimą ir metodiškai pagrįstą šaltinių atranką²¹. Publikacijų ieškota šiose duomenų bazėse: „PubMed“, „ScienceDirect“, „Wiley Online Library“, CINAHL, „Web of Science“. Analizuoti 2018–2025 m. publikuoti straipsniai anglų kalba pagal šiuos paieškos raktažodžius ir jų derinius: „advanced practice nurses“ AND („competence“ OR „skills“) AND („professional development“ OR „continuing education“) AND („expectations“ OR „challenges“).

Prieš pagrindinį tyrimą atliktas bandomasis tyrimas su išplėstinės praktikos slaugytoju, kuris leido įvertinti, ar interviu klausimai tinka ir ar sklandi tyrimo eigą. Po bandomojo tyrimo minimaliai patikslintos klausimų formuluotės. Interviu organizuoti per nuotolinę platformą „Microsoft Teams“ suderintu laiku, ramiomis sąlygomis, kad dalyviai nepatirtų psichologinės įtampos. Prieš tyrimą su dalyviais bendrauta iš anksto: suderinta interviu data, aptarta eigą, pateikti pagrindiniai klausimai ir informuota apie tyrimo tikslą. Interviu metu vadovautasi iš anksto parengtu klausimų planu, tačiau išsamesniems ir gilesniems atsakymams gauti lanksčiai reaguota į pokalbio eigą, t. y. esant

<https://licencijavimas.vaspvt.gov.lt/License/PublicSpecialistIndex>

²¹ Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*. 2021 29;372:n71. DOI:10.1136/bmj.n71

poreikiui, užduoti papildomi, į planą neįtraukti klausimai. Tai suteikė galimybę ne tik išplėsti tyrimo turinį, bet ir geriau suprasti tiriamųjų patirtis ir nuomones. Respondentai supažindinti su tyrimo tikslu ir paskirtimi, o jų dalyvavimas tyrime buvo visiškai anonimiškas. Interviu trukmė buvo apie 30–50 minučių (vidutiniškai 41 min.), tai užtikrino atvirus ir sąžiningus atsakymus. Bendra įrašų trukmė buvo 6 val. 50 min. Baigiamojo darbo tyrimo metu apklausti išplėstinės praktikos slaugytojai, dirbantys sveikatos priežiūros įstaigose, kad būtų detalai ištirti išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių poreikiai ir lūkesčiai. Imties dydis nustatytas pagal informacijos prisotinimo principą, t. y. kai dalyvių atsakymuose pasikartoja panašios įžvalgos apie pagrindines interviu gaires, apklausos toliau nebevykdomos²². Taikant sniego gniūžtės atrankos metodą dalyviai turėjo galimybę rekomenduoti kitus tinkamus respondentus, kurie norėtų dalyvauti tyrime ir pateikti reikšmingų duomenų, susijusių su tyrimo tema.

1 lentelė. Tyrimo imties atrankos kriterijai

Tiriamieji	Atrankos kriterijai	Atmetimo kriterijai
Išplėstinės praktikos slaugytojai	Turi aktyvią licenciją	Slaugos studentai
	Baigę studijas ne anksčiau kaip prieš 5 metus	Bendrosios praktikos slaugytojai
	Tyrimo dalyviai, sutikę dalyvauti	

Taikant tiriamųjų atrankos ir atmetimo kriterijus (1 lentelė), apklausta 10 skirtingų specializacijų išplėstinės praktikos slaugytojų. Interviu įrašyti ir transkribuoti, o surinkti duomenys analizuoti turinio analizės metodu.

Rezultatai atskleidė, kad dauguma (9 iš 10) tyrime dalyvavusių informantų buvo moterys. Vienas tyrimo dalyvis buvo vyras. Taip pat vertintas respondentų pasiskirstymas pagal amžių. Amžiaus vidurkis – 28 metai, o amžiaus ribos svyravo nuo 26 iki 30 metų. 8 respondentai priklausė 27–29 metų amžiaus grupei. Daugumos dalyvių profesinė patirtis svyravo nuo 1 iki 4 metų, o vidutinis darbo stažas buvo 2,9 metų. Tai rodo, kad dauguma respondentų turi santykinai nedidelę, tačiau jau įgytą praktinę patirtį sveikatos priežiūros srityje. Tyrimo metu nagrinėta ir slaugytojų specializacija. Pirminės sveikatos priežiūros srityje dirbo 5 respondentai, skubiojoje pagalboje – 3 respondentai, anestezijos ir intensyviosios terapijos srityje – 2 respondentai. Nors tiriamųjų imtis nedidelė, ji laikytina reprezentatyvia, nes apima skirtingo amžiaus, darbo patirties ir profesinės specializacijos slaugytojus, kurie aktyviai tobulina savo srities profesinius gebėjimus. Duomenų analizei

²² Polit DF, Beck CT. Essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice. 8th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins; 2013. 610 p. DOI:10.1097/NNR.0000000000000459

pasirinktas indukcinis kokybinės turinio analizės metodas²³. Tyrimo metu surinkti pusiau struktūruoto interviu duomenys įrašyti mobiliąją garso įrašymo programą „Voice Recorder & Memos Pro“. Visi tyrimo dalyviai prieš interviu informuoti apie įrašymą ir davė sutikimą. Duomenų anonimiškumas užtikrintas „ARX Data Anonymization Tool“. Dalyvių atsakymai užkoduoti, priskiriant unikalius identifikatorius: kiekvienas respondentas sunumeruotas nuo 1 iki 10, o specializacijos pažymėtos specifiniais raidiniais kodais: „S“ (skubioji pagalba), „A“ (anestezija ir intensyvioji terapija) ir „P“ (pirminė sveikatos priežiūra). Šis metodas užtikrina, kad net darbo autoriams dalyvių tapatybė išliktų nežinoma. Garso įrašai transkribuoti pažodžiui, išlaikant natūralią kalbėseną ir netaisant kalbos formuluočių. Transkripcijos metu vadovautasi iš anksto apibrėžtais principais. Cituojamos tik pasirinktos sakinių dalys žymėtos simboliu „“, rodančiu, kad teksto atkarpa sutrumpinta. Tyrimo duomenys sistemingai struktūruoti ir pateikti lentelėse pagal pagrindines temas, suskirstytas į kategorijas ir subkategorijas, kurios iliustruojamos autentiškomis interviu dalyvių citatomis.

Tyrimo rezultatai

Išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių poreikiai. Analizuojant tyrimo dalyvių pasisakymus išryškėjo specifiniai profesinių kompetencijų tobulinimo poreikiai, susiję tiek su teoriniu pasirengimu, tiek su praktinių įgūdžių gilinimu konkrečiose srityse (2 lentelė). Dauguma respondentų pabrėžė, kad šiuo metu dominuojančios bendrosios mokymo programos dažnai neatitinka jų profesinės veiklos poreikių. Aiškiai išreiškė pageidavimą dalyvauti mokymuose, orientuotuose į konkrečias kliniškes sritis kaip skubioji pagalba, anestezija ar psichikos sveikata. Kartu pastebėta, kad kai kurie IPS dažnai atlieka koordinatoriaus ar komandos vadovo funkcijas, tačiau jų pasirengimas tokiam vaidmeniui – ribotas. Pasak tiriamųjų, vadovavimo, komandinio darbo planavimo ir organizacinių įgūdžių ugdymas nėra sistemingai įtrauktas į kompetencijų tobulinimo programas.

2 lentelė. Profesinio išplėstinės praktikos slaugytojų tobulėjimo ir įgūdžių tobulinimo poreikiai

Kategorija	Subkategorija	Reikšmingi teiginiai
Profesinių įgūdžių sritis	Specializacijos sritys	„<...> labai trūksta anestezijos ir intensyvios terapijos kursų“ (5S) „<...> būtų gerai, jei būtų daugiau kursų pagal sritis, ne

²³ Gaižauskaitė I, Valavičienė N. Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu. Vilnius: Registrų centras; 2016. 391 p. ISBN: 978-9955-30-205-6.
Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/323915563_Socialiniu_tyrimu_metodai_kokybinis_interviu_vadovelis

		tik bendri“ (9A) „<...> norisi, kad būtų daugiau mokymų ne apie viską bendrai, o pagal specializacijas“ (8S)
	Psichologinė sveikata	„<...> norėčiau daugiau kursų apie psichikos sveikatą, ypač krizines situacijas“ (2P)
	Skubiosios pagalbos suteikimas	„<...> kursai apie skubią pagalbą būtini, šita sritis labai greitai keičiasi“ (7A)
Komunikaciniai ir vadybiniai įgūdžiai	Pacientų konsultavimas	„<...> labiausiai trūksta kursų, kaip kalbėtis su pacientu, kaip paaiškinti diagnozes“ (6S)
	Lyderystė	„<...> reiktų lyderystės mokymų, nes IPS turi gebėti koordinuoti komandą“ (4P)
	Komandos valdymas	„<...> IPS turi mokėti organizuoti darbą su komanda, to nėra mokoma“ (3P)

Tyrimo analizė atskleidė išplėstinės praktikos slaugytojų įžvalgas apie mokymosi metodus, kurie svarbūs ne tik perduodant turinį, bet ir užtikrinant jo supratimą ir ilgalaikį įsisavinimą (3 lentelė). Tiriamieji pabrėžė, kad simuliacinės veiklos yra vienas efektyviausių būdų pasirengti realioms klinikinėms situacijoms. Respondentų teigimu, tokie metodai suteikia galimybę saugioje aplinkoje eksperimentuoti, įgyti pasitikėjimo ir įtvirtinti reikalingus praktinius įgūdžius. Praktiniai užsiėmimai išskirti kaip viena svarbiausių mokymosi dalių. Dalyviai pabrėžė, kad vien teorinių žinių ir stebėjimo nepakanka, mokymasis turi apimti aktyvų įsitraukimą ir praktinį veikimą. Toks požiūris siejamas su efektyvesniu žinių įsisavinimu ir galimybe įvertinti savo gebėjimus realiomis ar simuliuotomis klinikinėmis sąlygomis. Aptardami mokymų kokybę dalyviai pabrėžė, kad vien teorinių žinių nepakanka. Akcentavo, kad mokymasis turėtų būti grindžiamas inovatyviais metodais, kurie skatintų aktyviai įsitraukti ir modeliuotų praktines situacijas. Buvo išreikštas interaktyvesnių sprendimų, įskaitant integruotą virtualią realybę ir skaitmenines platformas, lūkestis. Toks požiūris atskleidžia siekį ne tik įsisavinti informaciją, bet ir lavinti sprendimų priėmimo gebėjimus realioms situacijoms artimame kontekste. Teoriniai mokymai įvertinti kaip vertingi, tačiau dažnai nesusieti su praktine kasdienybe, todėl išryškėjo aiškus labiau subalansuoto teorijos ir praktikos derinio poreikis.

3 lentelė. Išplėstinės praktikos slaugytojų įžvalgos apie profesinio tobulėjimo mokymo

metodus ir technologijas

Kategorija	Subkategorija	Reikšmingi teiginiai
Mokymosi patirties gerinimas	Simuliacijos	„<...> simuliacijos – tai geriausias būdas pasiruošti realiems atvejams“ (1P) „<...> simuliacijos leidžia pasirengti kritinėms situacijoms“ (5S)
	Praktikiniai užsiėmimai	„<...> praktika labai svarbi, nes teorija niekada to nepakeis“ (1P)
Šiuolaikinio mokymo galimybės	Interaktyvūs metodai	„<...> reikėtų naujesnių mokymo metodų, daugiau interaktyvumo“ (2P)
	Skaitmeninės technologijos mokyme	„<...> būtų įdomu, jei būtų taikomos šiuolaikinės platformos ar virtuali realybė, pvz.: tokie, kaip VR akiniai“ (9A)
Teorinių žinių taikymas	Teoriniai kursai	„<...> teorijos netrūksta, bet trūksta jos taikymo praktikoje“ (10P)

Išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo galimybių lūkesčiai. Analizuojant tyrimo dalyvių įžvalgas išryškėjo išplėstinės praktikos slaugytojų lūkesčiai, susiję su aiškiu profesiniu statusu, darbdavių palaikymu ir tarptautinių galimybių plėtojimu (4 lentelė). Viena iš dominuojančių temų – būtina atskirti išplėstinės praktikos slaugytojų ir bendrosios praktikos slaugytojų (BPS) funkcijas. Neapibrėžtas profesinis vaidmuo, pasak dalyvių, kelia painiavą praktikoje ir riboja profesijos veiksmingumą. Ypač daug dėmesio skirta medicinos normos atnaujinimui ir teisiniam įtvirtinimui, kuris laikomas būtina sąlyga IPS kvalifikacijos plėtrai: „Pirmas žingsnis būtų medicinos normos pakeitimas ir kompetencijų išplėtimas. Kol tai neįvyksta, nėra net pagrindo kalbėti apie kvalifikacijos kėlimą“ (4P), o kitas pridūrė: „nėra atnaujintos medicinos normos, nėra ir ateities“ (9A). Išplėstinės praktikos slaugytojų pasisakymuose išryškėjo profesinio pripažinimo tema, apimanti ir IPS matomumą sveikatos priežiūros sistemoje. Dalyviai atkreipė dėmesį į tai, kad IPS vaidmuo sveikatos sistemoje neaiškus nei kolegoms, nei visuomenei. Trūksta informacijos apie šių specialistų atsakomybes, funkcijas ir kompetencijas, o tai kenkia profesiniam matomumui ir pripažinimui. Tyrimo metu nustatyta, kad išplėstinės praktikos slaugytojai vertina tarptautinę patirtį kaip svarbų kompetencijų plėtros įrankį. Mokymasis užsienyje, dalyvavimas bendruose projektuose ir kontaktas su kitų šalių specialistais, pasak respondentų, padeda įgyti ne tik žinių, bet ir suteikia

platesnį profesinį požiūrį. Taip pat iškeltas informacijos apie tobulėjimo galimybių prieinamumo lūkestis. Respondentai dažnai susiduria su fragmentiška, ne visa ar sunkiai randama informacija apie kompetencijų tobulinimo galimybes. Dėl to sunkiau planuoti mokymus ir tai riboja galimybes kryptingai tobulinti kompetencijas. Dalyviai siūlė sprendimus: kurti bendrą informacinę sistemą, kurioje būtų galima rasti struktūruotą ir aiškiai IPS kompetencijas atspindinčią informaciją. Tokia sistema, jų nuomone, padėtų ne tik lengviau orientuotis mokymų pasiūloje, bet ir stiprintų nacionalinį profesinės veiklos koordinavimą.

4 lentelė. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinio tobulėjimo sąlygų ir statuso pripažinimo lūkesčiai

Kategorija	Subkategorija	Reikšmingi teiginiai
IPS pripažinimo siekis	IPS nežinomumas tarp kolegų ir visuomenėje	„<...> visuomenė nežino, kad tokia profesija egzistuoja“ (2P) „<...> norėčiau, kad gydytojai ir pacientai pradėtų vertinti IPS kitaip“ (4P)
Teisinio ir institucinio įtvirtinimo poreikis	Funkcijų atskyrimo poreikis	„<...> kol nėra aiškos ribos tarp IPS ir BPS, tol nebus tvarkos“ (5S)
	Institucinis ir teisinis pripažinimas	„<...> reikia keisti įstatymus, kad mūsų profesija būtų lygiavertė“ (6S) „<...> svarbu, kad būtų pripažinta ir instituciniu lygmeniu“ (7A)

Rezultatų aptarimas (diskusija)

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad išplėstinės praktikos slaugytojai yra motyvuoti tobulėti, tačiau susiduria su sistemine kliūtis, taip pat aptariamomis literatūroje. Kadangi sveikatos paslaugos tampa kompleksiškos, IPS turi nuolat gilinti žinias ir įgūdžius¹, tačiau Lietuvoje šių specialistų vaidmuo vis dar ribojamas, nes nepakanka tobulinimosi galimybių ir stokojama profesinio pripažinimo⁶. Vienas iš svarbiausių išreikštų poreikių – specializuoti, praktikai pritaikyti mokymai. Tiriamųjų teigimu, kvalifikacijos kėlimo programos dažnai yra pernelyg bendros ir neatitinka

¹ Nabizadeh-Gharghozar Z, Alavi NM, Ajorpaz NM. Clinical competence in nursing: A hybrid concept analysis. Nurse Education Today. 2021; 10:1(0).528 DOI: 10.1016/j.nedt.2020.104728.

⁶ Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės. Sveikatos mokslai, 2022; 32(2):104-109. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>

⁷ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras. Įsakymas Nr. 132 „Dėl sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2002 m. kovo 18 d. Prieiga per internetą: [https://escimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference\[oaicite:4\]{index=4}](https://escimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference[oaicite:4]{index=4})

specifinių išplėstinės praktikos reikalavimų, todėl jie pasigenda kursų pagal konkrečias specializacijas (pvz., psichikos sveikatos ar skubiosios pagalbos). Literatūros duomenys rodo, kad kvalifikacijos tobulinimas neretai nepritaikytas IPS poreikiams^{6,8}, todėl tenka mokytis kartu su bendrosios praktikos slaugytojais, o galiausiai neįgyjami visi reikalingi įgūdžiai¹⁴. Taip pat pabrėžtas poreikis tobulinti lyderystės ir komandinio darbo gebėjimus, ir tai dera su naujais nacionaliniais IPS kompetencijų reikalavimais⁷. Literatūroje nurodoma, kad specializuoti mokymai, pavyzdžiui, lėtinių ligų valdymo, gerina paslaugų kokybę ir prieinamumą¹⁵. Tai leidžia manyti, kad Lietuvoje būtina peržiūrėti IPS kvalifikacijos kėlimo programas, kad jos atitiktų klinikinės praktikos poreikius, kitaip IPS potencialas lieka neišnaudotas.

Ne mažiau svarbi tema – praktinis pasirengimas. Apklaustųjų nuomone, vien teorijos nepakanka tvirtiems įgūdžiams įgyti, būtini praktiniai mokymai, pavyzdžiui, simuliacijos. Šis poreikis atitinka literatūros įžvalgas: praktinis žinių taikymas laikomas būtina efektyvaus mokymosi sąlyga, o simuliacijos ir probleminis mokymas pripažįstami veiksmingais metodais, ugdančiais klinikinį mąstymą ir pasitikėjimą^{9,13}. Hutton ir kt. (2016), Wheeler ir kt. (2022) tyrimai taip pat teigia, kad praktinė veikla apibūdinama kaip būtina sąlyga IPS gebėjimams lavinti^{13,16}.

Be to, dalyviai neretai nežino, kur ieškoti informacijos apie kvalifikacijos kėlimo kursus, todėl siūlo sukurti centralizuotą informacinę platformą. Toks informacijos stygius literatūroje įvardijamas kaip reikšminga kliūtis, mažinanti galimybes ir motyvaciją tobulėti^{10,11,12}. Reaguojant į šią situaciją nuo 2025 m. Lietuvoje diegiama sveikatos priežiūros specialistų kompetencijų platforma – centralizuota sistema, skirta kvalifikacijos tobulinimo procesams sekti, kaupti ir administruoti²⁰.

⁸ Mrayyan MT, Abunab HY, Abu Khait A, Rababa MJ, Al-Rawashdeh S, Algunmeeyn A, et al. Competency in nursing practice: a concept analysis. *BMJ Open*. 2023;13(6):e067352. DOI: 10.1136/bmjopen-2022-067352.

⁹ Feng RC, Chen MJ, Chen MC, Pai YC. Critical thinking competence and disposition of clinical nurses in a medical center. *J Nurs Res*. 2010 Jun;18(2):77–87. DOI: 10.1097/JNR.0b013e3181dda6f6.

¹³ Hutton A, Veenema TG, Gebbie K. Review of the International Council of Nurses (ICN) Framework of Disaster Nursing Competencies. *Prehosp Disaster Med*. 2016; 31(6):680–3. DOI: 10.1017/S1049023X1600100X

¹⁴ Leonardsen ACL, Blågestad IK, Brynhildsen S, Olsen R, Gunheim-Hatland L, Gregersen AG, et al. Nurses' perspectives on technical skill requirements in primary and tertiary healthcare services. *Nursing Open*. 2020;7(5):1424–30. DOI: 10.1002/nop.2.513

¹⁵ Casey M, O'Connor L, Cashin A, Smith R, O'Brien D, Nicholson E, et al. An overview of the outcomes and impact of specialist and advanced nursing and midwifery practice, on quality of care, cost and access to services: A narrative review. *Nurse Education Today*. 2017 Sep 1;56:35–40. DOI: 10.1016/j.nedt.2017.06.004

¹⁶ Wheeler KJ, Miller M, Pulcini J, Gray D, Ladd E, Rayens MK. Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. *Ann Glob Health*. 2022 Jun 16;88(1):42. DOI: 10.5334/aogh.3698

⁴ Jokiniemi K, Hølge-Hazeltan B, Kristofersson GK, Frederiksen K, Kilpatrick K, Mikkonen S. Core competencies of clinical nurse specialists: a comparison across three Nordic countries. *J Clin Nurs*. 2021 Dec;30(23–24):3601–10. DOI: 10.1111/jocn.15882.

⁵ Taylor I, Bing-Jonsson P, Wangenstein S, Finnbakk E, Sandvik L, McCormack B, ir kt. The selfassessment of clinical competence and the need for further training: A cross-sectional survey of advanced practice nursing students. *Journal of Clinical Nursing*. 2020; 29(3–4):545–55. DOI: 10.1111/jocn.15095

⁶ Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės. *Sveikatos mokslai*, 2022; 32(2):104–109. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>

Nors tyrimas atliktas dar prieš įdiegiant šią platformą, respondentų išsakyti poreikiai patvirtina, jog tokia sistema būtina. Mokslinėje literatūroje pažymima, kad vieninga informacinė sistema gali padėti geriau planuoti mokymus, kelti motyvaciją ir mažinti administracinę naštą^{12,16,17}.

Respondentai taip pat pabrėžė aiškaus profesinio statuso ir pripažinimo stoką, kuri, jų nuomone, glaudžiai susijusi su tuo, kad neatskirtos išplėstinės praktikos ir bendrosios praktikos slaugytojų funkcijos. Dėl to ne tik kolegos, bet ir visuomenė iki galo nesuvokia IPS vaidmens. Tyrimų duomenimis, Lietuvos sveikatos sistemoje aiškiai neįtvirtinta IPS pozicija, tad sunkiau į ją integruoti šių specialistų veiklą⁶. O tarptautinė patirtis rodo, kad šalyse, kuriose IPS funkcijos aiškiai reglamentuotos, pasiekia geresnių pacientų priežiūros rezultatų, slaugytojų indėlis pripažįstamas ir vertinamas^{4,5}. Taigi be teisinio reglamentavimo IPS profesija Lietuvoje gali išlikti periferinė, todėl politikos formuotojams būtina imtis konkrečių veiksmų, kad išnaudotų šių specialistų potencialą pacientų priežiūros kokybei gerinti. Aiški profesinė tapatybė stiprina IPS motyvaciją, padeda įtvirtinti jų vaidmenį tarpdisciplininėje komandoje ir sudaro sąlygas efektyviai įgyvendinti išplėstinės praktikos principus¹⁶. Tarptautinio bendradarbiavimo galimybės respondentų įvardytos kaip reikšmingas profesinės raidos veiksnys. Pasak dalyvių, mokymasis iš užsienio kolegų ir dalyvavimas tarptautiniuose mokymuose suteikia galimybę įgyti pažangių žinių ir plėsti profesinį akiratį. Šie aspektai atliepia ir ankstesnių tyrėjų, pavyzdžiui, Wheeler ir kt. (2022), Kilpatrick ir kt. (2024), išvadas, kurios pabrėžia, kad tarptautinė patirtis ne tik skatina kultūrinį jautrumą ir tarpdisciplininį mąstymą, bet ir stiprina profesinį tapatumą^{16,18}. Dalyvavimas tokiose veiklose

10 Parsa Yekta Z, Ramezani Badr F, Khatoni A. Nursing students' viewpoints about their clinical competencies and its achievement level. *Iran J Nurs Res.* 2007;1(3):7–14

11 Mlambo M, Silén C, McGrath C. Lifelong learning and nurses' continuing professional development, a metasynthesis of the literature. *BMC Nurs.* 2021 m. balandžio 14 d.;20(1):62.

12 Green JK, Huntington AD. Online professional development for digitally differentiated nurses: An action research perspective. *Nurse Educ Pract.* 2017 m. sausio;22:55–62.

16 Wheeler KJ, Miller M, Pulcini J, Gray D, Ladd E, Rayens MK. Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. *Ann Glob Health.* 2022 Jun 16;88(1):42. DOI: 10.5334/aogh.3698

17 World Health Organization, Regional Office for Europe. Building better together: roadmap to guide implementation of the Global Strategic Directions for Nursing and Midwifery in the WHO European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2021. Prieigą per internetą: <https://iris.who.int/handle/10665/350207>

20 Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos. SPS licencijų sąrašas <https://licencijavimas.vaspvt.gov.lt/License/PublicSpecialistIndex>

10 Parsa Yekta Z, Ramezani Badr F, Khatoni A. Nursing students' viewpoints about their clinical competencies and its achievement level. *Iran J Nurs Res.* 2007;1(3):7–14

11 Mlambo M, Silén C, McGrath C. Lifelong learning and nurses' continuing professional development, a metasynthesis of the literature. *BMC Nurs.* 2021 m. balandžio 14 d.;20(1):62.

12 Green JK, Huntington AD. Online professional development for digitally differentiated nurses: An action research perspective. *Nurse Educ Pract.* 2017 m. sausio;22:55–62.

16 Wheeler KJ, Miller M, Pulcini J, Gray D, Ladd E, Rayens MK. Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. *Ann Glob Health.* 2022 Jun 16;88(1):42. DOI: 10.5334/aogh.3698

18 Kilpatrick K, Savard I, Audet L-A, Costanzo G, Khan M, Atallah R, et al. A global perspective of advanced practice nursing research: a review of systematic reviews.

PLoS One. 2024 Jul 2;19(7):e0305008. DOI: 10.1371/journal.pone.0305008.

sudaro sąlygas gerajai praktikai perimti, inovacijoms diegti ir IPS savarankiškumui skatinti, kartu gerinant teikiamų paslaugų kokybę¹⁹. Tyrimo rezultatai taip pat išryškino darbdavių palaikymo svarbą. Dalyviai pabrėžė, kad kvalifikacijos tobulinimas tampa individualia atsakomybe, kai trūksta institucinio dėmesio ar finansavimo. Toks palaikymo stygius atitinka literatūroje nurodomas kliūtis: ribotą finansavimą, nepalankią darbdavio poziciją ir nelankstų darbo grafiką, kurie gerokai sunkina galimybes mokytis^{10,11,12}. Respondentai akcentavo, kad tikslinga darbdavių parama (kursų kompensavimas, lankstesnis darbo laikas ar mentorystės iniciatyvos) galėtų paskatinti profesinį augimą. Tyrimai taip pat pabrėžia, kad būtent palaikymo ir mentorystės sistemos yra vieni svarbiausių veiksnių, skatinančių slaugytojų kompetencijų plėtrą¹⁶. IPS kompetencijų plėtra neturėtų būti palikta tik pačių specialistų atsakomybei, būtina sisteminė darbdavių ir politikos parama.

Tyrimo apribojimai

Mažai dalyvių. Nors tyrime dalyvavo 10 IPS atstovų ir pasiektas duomenų prisotinimas, ribota imtis natūraliai mažina galimybę formuluoti visos profesinės grupės apibendrinimą. Be to, dėl nevienodo įvairių IPS specializacijų atstovavimo kai kurie aspektai galėjo likti neatskleisti.

Dalyvių įsitraukimo iššūkiai. Ieškant tyrimo dalyvių pastebėta, jog jie vangiai įsitraukia, t. y. kai kurie atsisakė dalyvauti dėl laiko trūkumo ar darbo krūvio. Ši aplinkybė paveikė atranką ir kartu atspindi intensyvią profesinį gyvenimą.

Trumpi ir atsargūs dalyvių atsakymai. Nors interviu trukmė atitiko kokybinio tyrimo reikalavimus (vidutiniškai 30–50 min.), kai kurie dalyviai pateikė gana lakoniškus atsakymus ir ne visada giliau išreiškė savo poziciją. Todėl tai galėjo atsiliiepti kontekstinių duomenų gilumui ir turtingumui.

Visgi net ir nedidelės apimties duomenys leido identifikuoti reikšmingas tendencijas, atspindinčias IPS profesinio tobulėjimo situaciją Lietuvoje. Maža imtis, kuri būdinga kokybiniams tyrimams, leidžia giliau pažvelgti į reiškinį ir išryškinti svarbiausias temas, kurios galėtų tapti išsamesnių tyrimų atspirties tašku. Ateityje rekomenduotina atlikti kiekybinį tyrimą pagal šiame darbe išryškėjusias temas. Tada būtų galima patikimiau apibendrinti išvadas ir įvertinti pokyčius laike. Šio tyrimo rezultatai suteikia vertingų įžvalgų, kurios gali būti panaudotos kuriant IPS kompetencijų ugdymo strategijas, apimančias edukacinį, organizacinį ir politikos lygmenis.

Išvados

1. Pagrindiniai išplėstinės praktikos slaugytojų kompetencijų tobulinimo poreikiai siejami su jų

¹⁹ Hovland OJ, Johannessen B. What impact did a student exchange have on participating nurses in the longer term? *Sykepleien Forskning*. 2021;16:e-86982.

klinikinėmis specializacijomis. Identifikuotas teminių, praktikai pritaikytų mokymų trūkumas ir poreikis stiprinti psichikos sveikatos, skubiosios pagalbos ir intensyviosios terapijos žinias.

2. Efektyviausiomis mokymosi formomis laikomos: simuliacinės veiklos, mentorystė, tarptautinis bendradarbiavimas ir praktiniai užsiėmimai, kurios lavina sprendimų priėmimo gebėjimus realioms situacijoms artimomis sąlygomis. Darbdaviams ir mokymo institucijoms tikslinga integruoti simuliacinius metodus ir mentorystės modelį į nuolatinio tobulinimo procesus.

3. Išplėstinės praktikos slaugytojai taip pat išreiškė lūkesčius, susijusius su aiškiau įtvirtintu profesiniu statusu, labiau įsitraukusiais darbdaviais ir geresne informacijos apie mokymosi galimybes sklaida. Sveikatos politikos formuotojams rekomenduotina stiprinti teisinį ir institucinį išplėstinės praktikos slaugytojų statusą, užtikrinant specialistų lūkesčius ir visuomenės pripažinimą.

Literatūra

1. Nabizadeh-Gharghozar Z, Alavi NM, Ajorpaz NM. Clinical competence in nursing: A hybrid concept analysis. *Nurse Education Today*. 2021; 10:1(0).528 DOI: 10.1016/j.nedt.2020.104728.
2. Bales G, Hasemann W, Kressig RW, Mayer H. Scope of practice, competencies and impact of advanced practice nurses within APN-led models of care for young and middle-aged adult patients with multimorbidity and/or complex chronic conditions in hospital settings: a scoping review. *BMJ Open*. 2025 m.;15(4):e091170. DOI: 10.1136/bmjopen-2024-091170
3. McIntosh D, Startzman LF, Perraud S. Mini Review of Integrated Care and Implications for Advanced Practice Nurse Role. *Open Nurs J*. 2016 m.;10:78–89. DOI: 10.2174/187443460160101078
4. Jokiniemi K, Hølge-Hazelton B, Kristofersson GK, Frederiksen K, Kilpatrick K, Mikkonen S. Core competencies of clinical nurse specialists: a comparison across three Nordic countries. *J Clin Nurs*. 2021 Dec;30(23–24):3601–10. DOI: 10.1111/jocn.15882.
5. Taylor I, Bing-Jonsson P, Wangensteen S, Finnbakk E, Sandvik L, McCormack B, ir kt. The selfassessment of clinical competence and the need for further training: A cross-sectional survey of advanced practice nursing students. *Journal of Clinical Nursing*. 2020; 29(3–4):545–55. DOI: 10.1111/jocn.15095
6. Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės. *Sveikatos mokslai*, 2022; 32(2):104-109. DOI: <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>
7. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras. Įsakymas Nr. 132 „Dėl sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jo finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. 2002 m. kovo 18 d. Prieiga per internetą: [https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference\[oaicite:4\]{index=4}](https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.162988:contentReference[oaicite:4]{index=4})

8. Mrayyan MT, Abunab HY, Abu Khait A, Rababa MJ, Al-Rawashdeh S, Algunmeeyn A, et al. Competency in nursing practice: a concept analysis. *BMJ Open*. 2023;13(6):e067352. DOI: 10.1136/bmjopen-2022-067352.
9. Feng RC, Chen MJ, Chen MC, Pai YC. Critical thinking competence and disposition of clinical nurses in a medical center. *J Nurs Res*. 2010 Jun;18(2):77–87. DOI: 10.1097/JNR.0b013e3181dda6f6.
10. Parsa Yekta Z, Ramezani Badr F, Khatoni A. Nursing students' viewpoints about their clinical competencies and its achievement level. *Iran J Nurs Res*. 2007;1(3):7–14
11. Mlambo M, Silén C, McGrath C. Lifelong learning and nurses' continuing professional development, a metasynthesis of the literature. *BMC Nurs*. 2021 m. balandžio 14 d.;20(1):62.
12. Green JK, Huntington AD. Online professional development for digitally differentiated nurses: An action research perspective. *Nurse Educ Pract*. 2017 m. sausio;22:55–62.
13. Hutton A, Veenema TG, Gebbie K. Review of the International Council of Nurses (ICN) Framework of Disaster Nursing Competencies. *Prehosp Disaster Med*. 2016; 31(6):680–3. DOI: 10.1017/S1049023X1600100X.
14. Leonardsen ACL, Blågestad IK, Brynhildsen S, Olsen R, Gunheim-Hatland L, Gregersen AG, et al. Nurses' perspectives on technical skill requirements in primary and tertiary healthcare services. *Nursing Open*. 2020;7(5):1424–30. DOI: 10.1002/nop2.513
15. Casey M, O'Connor L, Cashin A, Smith R, O'Brien D, Nicholson E, et al. An overview of the outcomes and impact of specialist and advanced nursing and midwifery practice, on quality of care, cost and access to services: A narrative review. *Nurse Education Today*. 2017 Sep 1;56:35–40. DOI: 10.1016/j.nedt.2017.06.004
16. Wheeler KJ, Miller M, Pulcini J, Gray D, Ladd E, Rayens MK. Advanced practice nursing roles, regulation, education, and practice: a global study. *Ann Glob Health*. 2022 Jun 16;88(1):42. DOI: 10.5334/aogh.3698
17. World Health Organization, Regional Office for Europe. Building better together: roadmap to guide implementation of the Global Strategic Directions for Nursing and Midwifery in the WHO European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2021. Prieiga per internetą: <https://iris.who.int/handle/10665/350207>
18. Kilpatrick K, Savard I, Audet L-A, Costanzo G, Khan M, Atallah R, et al. A global perspective of advanced practice nursing research: a review of systematic reviews. *PLoS One*. 2024 Jul 2;19(7):e0305008. DOI: 10.1371/journal.pone.0305008.

19. Hovland OJ, Johannessen B. What impact did a student exchange have on participating nurses in the longer term? Sykepleien Forskning. 2021;16:e-86982. DOI:10.4220/Sykepleienf.2021.86982en
20. Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos. SPS licencijų sąrašas <https://licencijavimas.vaspvt.gov.lt/License/PublicSpecialistIndex>
21. Page MJ, McKenzie JE, Bossuyt PM, Boutron I, Hoffmann TC, Mulrow CD, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. BMJ. 2021 29;372:n71. DOI: 10.1136/bmj.n71
22. Polit DF, Beck CT. Essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice. 8th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins; 2013. 610 p. DOI: 10.1097/NNR.0000000000000459

EXTENDED PRACTICE NURSES' NEEDS AND EXPECTATIONS FOR COMPETENCE DEVELOPMENT OPPORTUNITIES

Justė Karbauskytė, Viktorija Kielė, Natalja Istomina

Keywords: advanced practice nurse, competency development, professional expectations, learning needs, learning opportunities, learning challenges.

Abstract. With the increasing complexity of healthcare services and the growing importance of interdisciplinary teams, advanced practice nurses are becoming an increasingly significant component of the healthcare system. In Lithuania, opportunities for the development of advanced practice nurses' competencies remain insufficiently defined, which limits their professional development and hinders the effective utilization of their potential in clinical practice.

The aim of this study was to identify the needs and expectations of advanced practice nurses regarding opportunities for competency development.

A qualitative research design was employed using semi-structured interviews developed based on a review of scientific literature. The study was conducted online between November and December 2024. A total of ten advanced practice nurses representing different healthcare fields participated. The data were analyzed using an inductive qualitative content analysis method, in accordance with the principles of the Helsinki Declaration. The findings revealed that advanced practice nurses seek to strengthen practical skills according to their areas of specialization, with particular emphasis on

communication and management. Practical training is perceived as essential, and knowledge updating as inevitable. Simulation-based activities, mentorship, and international collaboration were identified as the most effective learning formats. Key barriers were related to the lack of a clearly defined professional status, limited access to information about learning opportunities, and insufficient employer engagement.

The study found that advanced practice nurses associate competency development needs with enhancing practical skills in mental health, emergency care, and intensive care settings. They expressed expectations for specialized courses, particularly those focused on communication and team management. Meeting these needs requires clearer regulation of the professional role, more effective information dissemination, and coordinated collaboration between educational institutions, employers, and policy-makers to ensure the growth of advanced practice nurses' competencies and the strengthening of their professional identity.

Correspondence to: karbauskytejuste@gmail.com